

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1881

Vragen van het lid **Van Velzen** (SP) aan de staatssecretaris van Defensie over *het ontslag van de chef van het Amerikaanse JSF-programma en onbetrouwbare informatie over het JSF-programma* (ingezonden 4 februari 2010).

Antwoord van staatssecretaris **De Vries** (Defensie) (ontvangen 11 maart 2010).

Vraag 1

Wat is uw reactie op het bericht dat Generaal-Majoor David R. Heinz van het Amerikaanse Marine Corps en programma-manager van het F-35 Joint Strike Fighter programma per 1 februari ontslagen is door de Amerikaanse minister van Defensie Gates, met de mededeling aan de media «One cannot absorb the additional costs in this program and the delays without people being held accountable»?¹

Antwoord 1

Met de brief van 16 februari jl. (Kamerstuk 26 488 nr. 217) is de Kamer geïnformeerd over de herstructurering van het F-35-programma en de maatregelen die de Amerikaanse minister van Defensie Gates heeft genomen. De vervanging van de directeur van het JSF *Program Office* (JPO) is een aangelegenheid van het Amerikaanse ministerie van Defensie.

Vraag 2, 3 en 5

Is het u bekend dat het F35 Joint Program Office langdurig en systematisch onbetrouwbare informatie aan de Amerikaanse minister van Defensie heeft doorgegeven over het JSF programma en slecht nieuws achter heeft gehouden? Kent u de uitspraak die de minister van Defensie deed, namelijk: «It is clear there were more problems than we were aware of. The cost estimates are in accord with the JET and not the JPO. And we think the restructuring will mitigate the more pessimistic conclusions of the JET»?

Deelt u de mening van minister Gates dat de informatie van het F35 Joint Program Office (JPO) over de geraamde kosten voor de JSF niet kloppen en die van het onafhankelijke Joint Estimate Team wel?

Kunt u aangeven welke informatie afkomstig van het JPO van de inmiddels ontslagen Generaal-Majoor Heinz door u als feit is overgenomen en benut voor eigen gebruik en om de Kamer mee te informeren over de voortgang van het JSF-project?

¹ Defense news, 1 februari 2010: «F-35 chief fired, money withheld from Lockheed».

Deelt u de mening dat het wenselijk is dat alle informatie over het JSF-programma opnieuw beoordeeld wordt en gekeken wordt of de informatie feitelijk klopt?

Antwoord 2, 3 en 5

Minister Gates heeft op 1 februari jl. tijdens zijn presentatie van de Amerikaanse conceptdefensiebegroting voor 2011 gemeld dat een aantal doelstellingen van het F-35 programma niet is gehaald. Hij doelt daarmee op vertragingen in de productie en de testfase. Deze vertragingen waren al door het JPO gerapporteerd en van het achterhouden van slecht nieuws is dus geen sprake. De Kamer is in de tweede helft van 2009 op een aantal momenten geïnformeerd over de vertragingen op grond van de destijds bekende, door het JPO verstrekte informatie (Handelingen TK 2008–2009, aanhangsel nr. 3623, Kamerstuk 26 488, nr. 202, Handelingen TK 2009–2010, aanhangsel nr. 1093). Het JPO was van mening dat de achterstanden in de productie van F-35-toestellen en als gevolg daarvan in de testfase zouden kunnen worden ingelopen. Dit is de Kamer gemeld, waarbij tevens is uiteengezet dat het Pentagon op grond van het geactualiseerde rapport van het *Joint Estimating Team* (JET) en van rapportages van het JPO, Lockheed Martin, de motorfabrikanten en andere deskundigen een beslissing zou nemen over de benodigde maatregelen.

Minister Gates heeft op 1 februari jl. bekendgemaakt dat het F-35-programma wordt geherstructureerd door onder meer de SDD-fase met dertien maanden te verlengen. Het Pentagon heeft geoordeeld dat de opgetreden vertraging niet meer kan worden ingelopen. Het verschil in de kostenramingen van het JPO en het JET hangt mede samen met de uiteenlopende visies op de haalbaarheid van de planning van de SDD-fase. De verlenging van de SDD-fase en de verdere vertraging in de productie van F-35-toestellen leiden immers tot extra kosten.

Defensie baseert de kostenramingen voor het project Vervanging F-16 op door het Pentagon met *Selected Acquisition Reports* vastgestelde kosteninformatie over het F-35-programma. Met de brief van 16 februari jl. is gemeld dat het Pentagon naar verwachting in april a.s. met het *Selected Acquisition Report* (SAR) over 2009 geactualiseerde kosteninformatie voor het F-35 programma zal bekendmaken waarin ook de herstructureringsmaatregelen zullen zijn verwerkt. Met het oog hierop heeft een nieuwe beoordeling van eerdere informatie over de kosten en de voortgang van het F-35-programma geen toegevoegde waarde. Overigens is ook gemeld dat deze actualisering niet in de jaarrapportage van het project Vervanging over 2009 kan worden verwerkt, tenzij het SAR-rapport eerder dan verwacht beschikbaar zou komen. Zo niet, dan zal de Kamer afzonderlijk worden geïnformeerd over de geactualiseerde kosteninformatie.

Vraag 4

Is het waar dat ook de Algemene Rekenkamer in haar eerdere analyses gebruik heeft gemaakt van de informatie van het JPO?

Antwoord 4

Het is niet aan Defensie deze vraag te beantwoorden. De Algemene Rekenkamer wordt van deze vraag op de hoogte gesteld.

Vraag 6

Deelt u de mening dat, totdat duidelijk is of de informatie waarop u zich baseert als het gaat om de budgetoverschrijdingen in het JSF-programma, de vertragingen in de ontwikkeling en de vertraging in het testprogramma ook feitelijk correct zijn, er geen nieuwe besluiten genomen mogen worden die ons dieper in dit moeras trekken? Deelt u de mening dat dit zou moeten betekenen dat het besluit over de aanschaf van het tweede testtoestel tot nader order uitgesteld zou moeten worden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6

Gezien de huidige omstandigheden zal dit kabinet geen besluit tot aanschaf van een tweede testtoestel meer voorleggen aan de Kamer. De geactualiseerde kosteninformatie van het SAR-rapport komt naar verwachting in april beschikbaar. Zie verder het antwoord op de vragen 2, 3 en 5.

Vraag 7

Is het u bekend dat de Amerikaanse minister van Defensie ook heeft besloten om 614 miljoen dollar («performance fees») minder te betalen aan de producent Lockheed Martin wegens achtergebleven prestaties? Welk effect zal dit hebben op de uiteindelijke kostprijs van de door u gewenste JSF-toestellen?

Antwoord 7

Ja, met de brief van 16 februari jl. is gemeld dat Lockheed Martin \$ 614 miljoen minder krijgt betaald dan geraamd. Lockheed Martin ontwikkelt en bouwt de F-35 op basis van *cost plus incentive* contracten, waarbij een deel van de betalingen pas volgt als de afgesproken doelstellingen worden gehaald. De korting betreft de prestatieopslag (*incentive fee*) voor Lockheed Martin voor de ontwikkeling van de F-35 en heeft daardoor geen invloed op de stuksprijs van de F-35. Het genoemde bedrag wordt door het Pentagon weer geïnvesteerd in de geherstructureerde SDD-fase.

Vraag 8

Is het waar dat het Amerikaanse JSF-programma inmiddels 45% meer kost dan gepland is? Wat is het exacte bedrag? Welk effect zal dit hebben op de uiteindelijke kostprijs van de door u gewenste JSF-toestellen?

Antwoord 8

Met de brief van 16 februari jl. is gemeld dat minister Gates het op 1 februari jl. nog onzeker achtte of in verband met de Amerikaanse Nunn-McCurdy wetgeving de grens van 50 procent kostenstijging wordt bereikt. Inmiddels is duidelijk dat het Pentagon de overschrijding van die grens bekend zal maken bij de formele toezending van het SAR-rapport aan het Congres in april. De Kamer zal hieromtrent afzonderlijk nader worden geïnformeerd.

Vraag 9 en 10

Is het waar dat van de voor 2009 geplande 168 testvluchten er slechts 16 zijn uitgevoerd? Welk effect zal dit hebben op de Nederlandse planning voor de vervanging van de F-16?

Is het waar dat er bij het uitkomen van de Amerikaanse defensiebegroting voor fiscaal jaar 2011 is medegedeeld dat de ontwikkeltijd voor de JSF nog eens met 13 maanden verlengd zal worden? Welk effect zal dit hebben op de Nederlandse planning voor de vervanging van de F-16? Welk effect zal dit hebben op de uiteindelijke kostprijs van de door u gewenste JSF-toestellen?

Antwoord 9 en 10

In het Amerikaanse begrotingsjaar 2009, dat de periode 1 oktober 2008 tot en met 30 september 2009 betrof, zijn zestien van de geplande 168 testvluchten met de STOVL-versie van de F-35 uitgevoerd. Met de CTOL-versie waarvoor Nederland belangstelling heeft zijn in dezelfde periode 36 testvluchten uitgevoerd.

De verlenging van de SDD-fase met dertien maanden beoogt de overlap tussen de ontwikkeling, het testprogramma van Lockheed Martin en de operationele test- en evaluatiefase (IOT&E-fase) te beperken. De overlap was toegenomen door de vertraging in de productie van testtoestellen die vervolgens ook leidde tot een vertraging in het testprogramma. Door de herstructurering is er in de planning bijvoorbeeld geen overlap meer tussen de testfase van de *Block 3* versie bij Lockheed Martin en de IOT&E-fase. Met de herstructurering van de SDD-fase is een bedrag van \$ 2,8 miljard gemoeid. Nederland neemt deel aan de SDD-fase van het JSF-programma op basis van een vaste bijdrage van \$ 800 miljoen en hoeft dan ook niet mee te betalen aan de budgetverhoging. Met de brief van 16 februari jl. is ook melding gemaakt van een verschuiving in het Amerikaanse bestelschema van per saldo 121 toestellen. Deze maatregel vertraagt de productiecurve en verlaagt het aantal toestellen in de desbetreffende productieseries, waardoor de stuksprijs van toestellen vanaf LRIP-5 zal stijgen.

De gevolgen van de herstructurering van het F-35-programma en de bevindingen van het JET voor de stuksprijs van F-35-toestellen en de planning van het project Vervanging F-16 zullen verder worden beoordeeld

nadat naar verwachting in april de SAR-kosteninformatie door het Pentagon beschikbaar wordt gesteld. Zie ook de beantwoording van de vragen 2, 3 en 5.